

Hungarológiai Értesítő

**A Nemzetközi Magyar Filológiai Társaság folyóirata
1989. XI. évfolyam 3–4. szám**

Felelős szerkesztő: Jankovics József

Hungarológiai Értesítő
A Nemzetközi Magyar Filológiai Társaság folyóirata
1989. XI. évfolyam 3–4. szám

Szerkesztőbizottság

Ilia Mihály
Kósa László
Szépe György

A szerkesztésben részt vesznek:

Kozocsa Sándor, Molnár Ildikó, Nyerges Judit

Szerkesztőség: Budapest I., Országház u. 30. I/41. 1014
Postacím: Budapest, Pf. 34. 1250

Az ismertetésre szánt kiadványokat szerkesztőségünk címén
Jankovics József nevére kérjük megküldeni.

Megjelent
a Művelődési és Közoktatási Minisztérium
támogatásával.

TARTALOM

Könyvismertetések

Magyar irodalomtörténet, 1987	305
Magyar nyelvészet, 1987	495
Magyar néprajz, 1987	539

A hungarológia hírei

A Társaság szervezeti élete

A Nemzetközi Magyar Filológiai Társaság vezetőségi ülése	601
III. Nemzetközi Hungarológiai Kongresszus	602
Bo Wickman elnök megnyitó beszéde	603
A Kongresszuson elhangzott előadások	604
A Nemzetközi Magyar Filológiai Társaság Közgyűlése	612
Klaniczay Tibor főtítkárszámolója	615
A Számvizsgáló bizottság jelentése	620
Bo Wickman búcsúbeszéde	621
Rákos Péter elnök szavai	622

Nekrológok

Klara Majtyinszkaja	623
Vladimír Skalička	625

Tudományos ülések, konferenciák

Nemzeti identitás és kultúra: magyarok Észak-Amerikában	626
Zilahy Lajos-émlékülés	630
Róheim Géza-centenárium	631
Költő/író – szerep – mű. Költői magatartástípusok a magyar irodalomban ...	633
A régi magyar irodalom kutatóinak tudományos ülészaka	635

Névmutató	639
-----------------	-----

történetéből már jól ismerünk, és akik a francia közvéleményhez viszonyítva alaposan felmérték a korabeli magyar helyzetet. Ilyen Charles-Louis Chassan, Madame Adam, és mindenekelőtt Auguste de Gérando, akinek a Teleki-családdal összefonódó sorsát és pályáját többen is feldolgozták. Sajnos, a harmadik kategória a legnépesebb, mert ide tartoznak azok a szerzők, akikről édeskeveset hallottunk eddig, és akikről jobbra Bajomi Lázár Endre derítette ki sokéves munkával, hogy kik is voltak egyáltalán. Az ő magyarság-képük azonban lapos közhelyek ismételtetéséből áll, akár az irodalom, akár a történetírás terén botladoztak, az antológia szerzőjének fárasztó bogarászásai így hát legfeljebb kuriózumokkal gyarapították ismereteinket. A kuriózumokkal pedig az a baj, hogy csak kis adagokban mulatságosak, hamar fárasztóvá válnak ívszámra olvasva. Megtudjuk, hogy a Janine név egy Guth családnevű hölgy írói álneve, aki párizsi divatbutikja, majd a francia Riviérán ápolt rózsaligetei mellett írt néhány regényt is, köztük egy *Eljen!* (sic!) címűt. Az persze ritkaság, hogy egy magyar szó francia regénycímként szerepeljen, maga a mű azonban további említésre nem méltó (legalábbis a két szemelvényből ítélve). Egy másik "felfedezett", Alfred Julia egy *Le Csikós* (A csikós avagy a lovas szerelem) című regénnyel küzdötte be magát az antológiába. Minthogy Petőfi is szerepel a műben, vele kapcsolatban idézek két rövid részletet az iromány jellemzésére. Petőfi és Szendrey Júlia házasságát így kommentálja a francia szerző: "... imádták egymást. Szerelmük alapja azonban a hazaszeretet volt." Petőfi és a szabadságharc viszonya is igen egyszerűnek tűnik: "Petőfi a harcmezőn gyorsan haladt a ranglétrán. (...) A költő kiváló tiszt lévén kardjával szolgálta és verseinek hazafias rajongásával továbbra is tűzbe hozta hazáját. Költeményeinek szilaj áradását visszatükrözte lángoló tekintete."

Bajomi Lázár Endre kivételes teljesítményeket ért el a magyar-francia kapcsolat kutatás terén, sajnálatos, hogy ez a munkája már csak posztumusz műként jelent meg. A rendkívül vegyes anyag láttán azonban sok korábbi kétely nemhogy eltűnne, inkább felerősödik. A kötetnek bevallott célja ugyan, hogy a két népet közelítse egymáshoz, az írásfüzér azonban inkább a nehézségekre irányítja a figyelmet. Nyilvánvalóvá teszi, hogy a magyar nemzeti önismeretnek keserű tényekkel kell újra meg újra szembenéznie, és hogy a reális számvetés az áhított közeledést jámbor óhajnak mutatja csupán.

S. Kovács Ilona

Fráter Jánosné: A Magyar Tudományos Akadémia könyvtárosai 1831–1949.

Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára, Budapest, 1987. 158 l. (A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának közleményei. Új sorozat 18/93.)

Jóllehet, másfél százados múltú könyvtárunk monográfiája elkészült, történetének teljes részletessége a kezünkben lévő kötet tanulsága szerint is tartogat számunkra újabb ismereteket.

A szerző a könyv első felében a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára belső rendjének kialakulását, az egyes tisztségek létrejöttének történetét mondja el,

közben megnevezi az illető könyvtárosokat, méltatja munkásságukat. Ezután tér át a könyvtáros munka különböző szintjein dolgozók munka- és életkörülményeinek bemutatására.

A kötet a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára kéziratára egy katalógusának is felfogható, hiszen az egyes munkatársokról írtak után gondosan feltünteteti az illetőre vonatkozó iratok jegyzékét is.

Monok István

Fráter Zoltán: Mennyei riport Karinthy Friggyessel.
Magvető Könyvkiadó, Budapest, 1987. 404 l.

Karinthy Frigyes (sokáig nem jelentőségének megfelelően kezelt) életművéről egyre többet tudunk. Lassan kirajzolódnak egy új irodalomtörténeti látásmód körvonalai is. Ennél az írónál azonban egy sajtósági feladattal is szembe kell néznünk. Olyan feladattal, amely ugyan majdnem mindegyik alkotó életpályáján játszik valamelyes szerepet, itt azonban különös jelentőséggel bír. Az írói publicisztikára, a közszereplésre utalok; magától értetődik, hogy Karinthy esetében, aki évtizedeken át az egyik legnépszerűbb, ha nem a legnépszerűbb magyar írónak számított, ez különösen fontos tényező.

Irodalomtörténeti szempontból már csak azért is fontos, mert ez a köztudatban kialakított "image" nagyon erősen visszahatott írói munkásságára. Sokak szerint elsősorban negatív módon befolyásolta műveinek színvonalát. Mindenesetre az tagadhatatlan, hogy kevés magyar író kapcsolódott ennyire eleven módon a sajtóvitákba, a nyilvánosság előtt folyó – magasabb vagy alacsonyabb szintű – küzdelmekbe, mint ő. S az, hogy furcsa, extravagáns személyisége rendkívüli módon érdekelte (bosszantotta, mulattatta, lenyűgözte) az olvasókat. Egy idő után természetesen anyagi kérdés is volt számára a népszerűség, a jelenlét az újságok hasábjain. A Fráter Zoltán által összeállított cikk- és interjúrészletekből álló gyűjtemény azonban éppen arról győz meg, hogy Karinthy képes volt a kényszerűséget erénnyé változtatni. A bulvárlapok riportereinek sületlen kérdéseire adott válaszai – ha az újságíró nem torzít túlságosan – néha meglepően mélyek és eredetiek. Természetesen a hajdani publicisztika mai olvasóját maguk a kérdések is érdeklik, hiszen arról árulkodnak, miképpen képzel el egy korszak a maga "népszerű íróját", ezen keresztül pedig arról, hogy az adott társadalom polgára milyen szerepet szán a humán intellektuelnek.

"Mire használták ezt a lángelmét?" – kérdezi Fráter Zoltán. Válasza: Karinthy az ügyeletes szenzáció-szállító szerepét töltötte be jóformán egész életén keesztül, pontosan tudatában volt ennek akkor is, amikor megírta híres könyvét agyműtétjéről. S azt is jó előre tudta, hogy ez a "funkciója" nem szűnik majd meg halálával. A kötet összeállítója Karinthy életét szerette volna "újrafogalmazni" ma már nehezen hozzáférhető újságritkaságok, elsüllyedt bulvárlapok, elfeledett folyóiratok cikkei alapján. Kronologikus sorrendben halad előre, és minden fejéhez hozzáfűz egy magyarázó-megvilágító célú kisesszét, amellyel megkönnyíti